

8. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Päivän epistola

(1. Kor. 10: 28 – 11: 7)

”Veljet, jos joku sanoo teille: ”Tämä on uhrilihaa”, jättäkää se syömättä hänen vuokseen, omantunnon takia. En tarkoita teidän omaatuntoanne vaan tuon toisen. Miksi antaisin toisen ihmisen omantunnon määrätä omaa vapauttani? Jos minä kiitän Jumalaa ruoastani, miksi minua moitittaisiin siitä, mistä itse kiitän? Syöttepä siis tai juotte tai teettepä mitä tahansa, tehkää kaikki Jumalan kunniaksi. Älkää loukatko sen enempää juutalaisia kuin kreikkalaisiakaan älkääkä liioin Jumalan seurakuntaa. Minäkin yritän aina tulla toimeen kaikkien kanssa; en etsi omaa etuani vaan muiden ihmisten parasta, jotta he pelastuisivat. Seuratkaa minun esimerkkiäni, niin kuin minäkin seuraan Kristusta. Kiitän teitä siitä, että aina muistatte ja noudatatte niitä opetuksia, jotka olen välittänyt teille. Teidän tulee kuitenkin tietää, että jokaisen miehen pää on Kristus, naisen pää on mies ja Kristuksen pää on Jumala. Jos miehellä on päähine päässään, kun hän rukoilee tai profetoi, hän häpäisee päänsä. Sen sijaa jos nainen on avopäin, kun hän rukoilee tai profetoi, hän häpäisee päänsä, sillä sehän on samaa kuin hän olisi antanut ajaa hiuksensa pois. Ellei nainen peitä päätään, hän voi yhtä hyvin leikkauttaa hiuksensa. Mutta jos kerran hiusten leikkaaminen tai pois ajaminen on naiselle häpeällistä, hänen tulee peittää päänsä. Miehen ei pidä peittää päätään, koska hän on Jumalan kuva ja heijastaa hänen kunniaansa. Nainen taas heijastaa miehen kunniaa.

Tätä tekstiä ennen Paavali kirjoittaa tilanteesta, jossa joku kristitty on kutsuttu pakanan luo aterialle. Kristityn on syötävä kaikkea, mitä tarjotaan. Sitten alkaa tekstimme. Joku läsnäolijoista kertoo, että tarjolla on uhrilihaa. Nyt Paavali toistaa tässä aikaisemmin (8: 13) annetun ohjeen siitä, että vahvojen ei tule tietoisesti osallistua uhrilihan syöntiin heikkojen omantunnon tähden. Nähtävästi se, joka kertoi lihan olevan uhrilihaa, kuului niin sanottuihin heikkoihin. Tämä heikko voi kokea vahvan toiminnan syödä uhrilihaa olevan hyökkäys hänen (heidän) omaatuntoaan vastaan. Rakkauden ja ykseyden takia tällaisessa tilanteessa ei tule syödä uhrilihaa. Tekstistä kannattaa vielä huomata, että Jumalaa pitää kiittää ruoasta.

”Tehkää kaikki Jumalan kunniaksi” on ohje niin korinttilaisille kuin meillekin. Juutalaisia ja kreikkalaisia eikä seurakuntaakaan ei saa loukata. ”Minäkin yritän aina tulla toimeen kaikkien kanssa; en etsi omaa etuani vaan muiden ihmisten parasta, jotta he pelastuisivat.” Tässä on perimmäinen syy, miksi ketään ei saa loukata. Kirkko tekee aina lähetystyötä mitä erilaisimmissa tilanteissa. Sen menestyksellä toiminta edellyttää hyvien suhteiden säilymistä mahdollisten

tulevien seurakuntalaisten kanssa. Pelastus on tärkeämpi asia kuin omista oikeuksistaan kiinni pitäminen.

Seurakunta ei konkreettisesti voi nähdä Kristusta. Hän on kuitenkin oikea malli kaikille ihmisille siitä, miten tulee toimia, Kristuksen elämän tulisi olla meille esimerkki. Kun seurakunta ei voi suoraan nähdä Kristusta, niin Paavali kehottaa korinttilaisia seuraamaan hänen esimerkkiään, sillä hän seuraa Kristuksen esimerkkiä.

Seuraavaksi Paavali käsittelee jumalanpalveluskokouksia. Nykyinen suomennos on luvun 11 jakeessa 2 ongelmallinen: ”Kiitän teitä siitä, että aina muistatte ja noudatatte niitä opetuksia, jotka olen välittänyt teille.” Teksti yhdistää muistamisen ja opetuksen noudattamisen. Vanhemmissa suomennoksissa ne ovat erillään. Muistaminen sanana liittyy rukoukseen jumalanpalveluksissa. Paavali on siis kiitollinen esirukouksista ja erikseen myös siitä, että hänen välittämiään opetuksia noudatetaan. Hän on välittänyt oikean apostolisen tradition. Noudattamalla Paavalin opetusta osoitetaan kuuliaisuutta. Kyseessä on Paavalin aikaisempi, suullinen opetus. Hän ei tee eroa kirjallisen ja suullisen opetuksen välillä.

Monet asiat Korintin seurakunnasta Paavali oli saanut tietoonsa Korintista lähetetyistä kirjeistä. Kysymys jumalanpalveluksessa pukeutumisesta on tullut Paavalin tietoon todennäköisesti suullisesti. Tämä tekstikohta on monin eri tavoin ongelmallinen. Jotkut tutkijat ovat jopa miettineet, ettei se ole Paavalin laatima, vaan myöhemmin tehty lisäys. Suurin osa tutkijoista pitää sitä kuitenkin aitona Paavalin tekstinä. Toinen asia on se, että miten sitä tulee tulkita, sillä siitä esiintyy erilaisia mielipiteitä. Teksti on kuitenkin vaikuttanut myöhempään toimintaan Kirkon eri osissa eri tavoin.

Paavali perustelee ohjeistustaan hyvin eri tavoin. Perustelut tuntuvat kömpelöiltä. Ensimmäinen ohjeistus on teologinen. Hän näkee eri sukupuolten kuuluvan eri ryhmiin. Hän vetoaa siihen, että on olemassa järjestys myös Jumalan ja Kristuksen välillä.

Mitä merkitsee tässä yhteydessä rukoileminen ja profetoiminen? Onko kyse tavallisesta rukoilemisesta seurakunnan kokouksessa vai rukouksen johtamisesta? Jos on kyse rukouksen johtamisesta, niin missä yhteydessä? Silläkin on ero, mistä rukouksesta on kysymys. Sama asia koskee profetoimista, onko kyse profetoimisesta opetusmielessä? Sitten on huomattava, että Paavali kirjoittaa sekä miehestä että naisesta. Lukivatko naiset rukouksia, opettivatko he seurakunnan kokouksissa, toimittivatko he jumalanpalveluksia ja jos toimittivat, niin mitä jumalanpalveluksia?

Oliko tämä järjestys vain Korintissa ja perustuiko se jotenkin Paavalin antamiin ohjeisiin? Tämä teksti ei anna vastauksia näihin esittämiini kysymyksiin.

Vastausta voi lähteä etsimään toisaalta Uudesta testamentista ja toisaalta ympäröivästä kulttuurista. Paavali kirjoittaa vähän myöhemmin tässä samassa kirjeessä, että ”naisten tulee olla vaiti seurakunnan kokouksissa” (1. Kor. 14: 34 – 38). Tämä teksti tuntuu olevan ristiriidassa meidän tämän päivän tekstimme kanssa. Todellisuudessa siinä ei ole (mielestäni) ristiriitaa. Toinen apostoli Paavalin teksti tuo uuden näkökulman tähän: ”Seurakunnan kaitsijan tulee olle moitteeton, yhden vaimon mies” (1. Tim. 3: 1 – 5). Kaitsija tarkoittaa tässä seurakunnan johtajaa, joka alkukirkon aikana oli piispa. Sitten me tiedämme, että evankelista (diakoni) Filippoksella ”oli neljä naimatonta tytärtä, joilla oli profetoimisen lahja” (Ap.t. 21: 8 – 9).

Paavali juutalaisena noudatti oman kansansa kulttuuria, jossa nainen ei puhunut synagogassa ja esiintyi peitetyn päin. Vastaava pään peittämisen kulttuuri oli myös Rooman valtakunnassa. Vaikka miehen ja naisen pukeutuminen oli osittain samantapainen (viittojen käyttäminen), nainen viittansa avulla peitti hiuksensa. Paavalin ohjeistus siis on voinut noudattaa sekä juutalaista että roomalaista kulttuuria.

Luulen, että kyse on seuraavanlaisesta asiasta. Paavalin lauselma naisten vaikenemisesta liittyy seurakunnan johtajuuteen. Apostolien joukossa ei ollut naisia, vaikka Kristuksen opetuslapsien joukossa oli. Seurakunnan johtaja oli myös se, joka toimitti eukaristian, ehtoollisen sakramentin. Seurakunnan kokouksessa naisilla on ollut joitain tehtäviä (rukoileminen, profetoiminen), mutta se ei ole merkinnyt jumalanpalveluksen johtamista tai toimittamista. Vastaavasti tänä päivänä ortodoksisessa kirkossa naiset toimivat kuoronjohtajina, laulajina ja lukijoina. ”Naisten vaikeneminen” liittyy siihen, että nainen ei toimi seurakunnan johtajana (piispana tai pappina).

Toiset tutkijat kiinnittävät tekstissä huomionsa aivan muuhun. Heidän mukaansa Paavali korostaa selvästi miesten ja naisten välistä eroa ja perinteistä sukupuolista käyttäymistä. Naisella on oltava pitkät hiukset ja ne on peitetty, mies vastaavasti on lyhythiuksinen ja rukoilee paljain päin. Toimiminen toisella tavoin voisi viitata homoseksuaalisuuteen.

Tämä tekstikohta on vaikuttanut myös kirkollisiin tapoihin ortodoksisessa kirkossa. Eri paikalliskirkoissa on erilaisia tapoja. Joissakin paikalliskirkoissa tähän ohjeeseen vedoten edellytetään pään peittämistä naisilta jumalanpalveluksissa. Samalla voidaan tulkita asiaa myös niin, että naisten on pukeuduttava hameeseen ettei hän näyttäisi mieheltä. Haluan tässä yhteydessä

todeta kaksi asiaa. Ensinnäkin paikallista tapaa, jos se ei vääristä kirkon oppia, on kunnioitettava ja noudatettava. Toiseksi tästä olisi opittava se, että emme pukeudu (toimi) sellaisella tavalla, joka herättäisi muiden rukoilijoiden huomion väärällä tavalla. Pukeutumalla ja toimimalla asiallisesti annamme muille mahdollisuuden rukoukseen. Tämä koskee sekä miehiä että naisia ja on laajempi ohje kuin vain ”pään peittäminen”.

Päivän evankeliumi

(Matt. 16: 24 – 28)

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua. Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni kadottaa, on sen löytävä. Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman, mutta menettää sielunsa? Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin? Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kirkkaudessa enkeliensä kanssa, ja silloin hän maksaa jokaiselle tämän tekojen mukaan. Totisesti: tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät Ihmisen Pojan tulevan valtakuntansa kuninkaana.”

Jälleen eilisen päivän evankeliumin viimeinen jae ja tämän päivän evankeliumin ensimmäinen jae ovat sama. Tekstillä on yhtymäkohtia Matteuksen evankeliumin aikaisempaan tekstiin (Matt. 10: 33, 38 – 39), joita on käsitelty 1. helluntain jälkeisenä sunnuntaina ja 7. helluntain jälkeisen viikon lauantaina. Sama kertomus on myös Markuksella (Mark. 8: 34 – 9: 1) ja Luukkaalla (Luuk. 9: 23 – 27).

Oman itsensä kieltäminen merkitsee oman tahdon nöyrytymistä Jumalan tahdon alaisuuteen. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen, Jumala ei siihen pakota. Ristin ottaminen ei ole vihje Jeesuksen ristiinnaulitsemisesta. Antiikin maailmassa kuolema ristillä ei ollut harvinaista. Risti oli tuohon aikaan sananlaskun tapainen ilmaus kärsimyksestä. Apostoli Paavali kuvaa Kristuksen seuraamista seuraavilla sanoilla: ”Enää en elä minä, vaan Kristus elää minussa. Sen elämän, jota tässä ruumiissani vielä elän, elän uskoen Jumalan Poikaan, joka rakasti minua ja antoi henkensä puolestani.” (Gal. 2: 20)

Itsensä kieltämisen me teemme Jumalan rakkauden ja evankeliumin tähden. Kärsimyksen hyväksyminen ei ole rangaistus. Se on langenneen maailman voittamista jotta saavutamme Jumalan valtakunnan. Se on ahneen ihmisen halujen voittamista (vrt. Gal. 5: 24).

Mitä tarkoittaa se, että pelastaa elämänsä, mutta kadottaa sen? Se on todistamisen välttämistä. Kreikkalainen sana marttyyri voidaan kääntää kahdella tavalla. Se on joko todistaja tai veritodistaja. Jos ihminen kieltää Kristuksen, ei tunnusta Häntä, niin silloin hän vainojen aikana pelastaa maallisen elämänsä vähäksi aikaa, mutta menettää iankaikkisen elämän. Vastaavasti Kristuksesta todistava voi menettää maallisen elämänsä, mutta voittaa itselleen iankaikkisen elämän taivasten valtakunnassa.

”Voittaa omakseen koko maailma” merkitsee, että saa suuren omaisuuden. Siinä etsitään nautintoa tai hauskuutta. Samalla ihminen menettää sielunsa, siis elämänsä, jonka tulisi toteutua Jumalan valtakunnassa. ”Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin?” toistaa lyhennettynä psalmin 49 ajatusta (Ps. 49: 8 – 10). Rakkauden kaksoiskäsky ohjaa ihmistä rakastamaan ensin Jumalaa. Siihen kuuluu Jumalan tahdon etsiminen ja toteuttaminen. Jeesus antoi siihen uuden näkökannan. Rakastaa Jumalaa toteutuu seuraamalla Kristusta.

Tekstimme loppuosa on näky toteutuvasta Jumalan valtakunnasta. Ihmisen Poika, Jeesus Kristus, kuvataan siinä tuomarina. Ihmisen Poika ”maksaa jokaiselle tämän tekojen mukaan” muistuttaa paljon psalmia 62 (jake 13). Kyse on tuomarista, jota ei voi lahjoa.

Mitä tarkoittaa tekstimme loppuosa, jossa Jeesus sanoo opetuslapsilleen: ”tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät Ihmisen Pojan tulevan valtakuntansa kuninkaana”? Jos ymmärrämme Jumalan valtakunnan lopullisen tulon toteutuvan Kristuksen toisen tulemisen yhteydessä, niin lauseessa voisi olla virhe. Jotkut ymmärtävät asian tarkoittavan Kristuksen ylösnousemista. Vastaus voi olla vieläkin lähempänä, sillä seuraava kertomus Matteuksen evankeliumissa on Kristuksen kirkastuminen vuorella. Opetuslapsista Pietari, Jaakob ja Johannes näkivät Kristuksen taivaallisessa kirkkaudessaan. Jokaisessa kristillisessä sukupolvessa on niitä Kirkon jäseniä, jotka kokevat Jumalan valtakunnan läsnäolon.